

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Kiezen uit twee hoogwaardige belangen

Alberdingk Thijm, C.

Publication date

2013

Document Version

Final published version

Published in

Het bodem kort geding: uitgave ter gelegenheid van het afscheid van de voorzitter van het Team Kort Gedingzaken van de rechtbank Amsterdam, mr. Sjoukje A. Rullmann op 11 oktober

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Alberdingk Thijm, C. (2013). Kiezen uit twee hoogwaardige belangen. In C. Eradus, H. Brouwer, & M. Veraart (Eds.), *Het bodem kort geding: uitgave ter gelegenheid van het afscheid van de voorzitter van het Team Kort Gedingzaken van de rechtbank Amsterdam, mr. Sjoukje A. Rullmann op 11 oktober* (pp. 169-175). Rechtbank Amsterdam.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (<https://dare.uva.nl>)

Bodem kort geding

Colofon

De bundel 'Bodem kort geding' is verschenen ter gelegenheid van het afscheid van de voorzitter van het Team Kort Gedingzaken van de rechtbank Amsterdam, mr. Sjoukje A. Rullmann op 11 oktober 2013

UITGAVE
rechtbank Amsterdam

REDACTIE
Carla Eradus, Harm Brouwer en Mart Veraart

PRODUCTIE
Lenoirschuring, Amstelveen

LETTER
Minion

ONTWERP BAND EN BEELDJE VROUWE JUSTITIA
Elselien van der Graaf, Utrecht

OPMAAK
Studio Nico Swanink, Haarlem

BINDWERK
Boekbinderij Van Waarden, Zaandam

INLEIDING

Mr. Rullmann is van alle markten thuis, maar ik zag haar voornamelijk als het over perszaken ging. Vaak kortgedingprocedures over iets wat gezegd is waarvan een ander vindt dat het niet gezegd had mogen worden. Een persmedium doet een uiting waar een ander – meestal het onderwerp van de publicatie – zich door gegriefd voelt. In dat soort zaken, waarbij het gaat om een botsing van twee 'hoogwaardige, maatschappelijke belangen' is de uitkomst van de zaak afhankelijk van een belangenafweging. In de loop der jaren – sinds het standaardarrest *Gemeenteraadslid* uit 1983 – geschiedt die afweging aan de hand van een almaar uitdijende reeks factoren. In de rechtspraak en literatuur is de *communis opinio* dat er geen rangorde bestaat in de verschillende factoren die worden betrokken bij de belangenafweging. In zijn conclusie bij het Hemelrijk-arrest verwoordt advocaat-generaal Huydecoper de gangbare leer als volgt:

'Men moet niet willen pretenderen, eens en vooral houvast te (kunnen) bieden als het gaat om de waardering van zo'n scala aan uiteenlopende, en ook zeer verschillend geaarde factoren.'

Maar is dat wel zo? Kunnen we de voorzieningenrechter die oordeelt in een (bodem) kort geding dan echt niet meer houvast geven? Dat is het onderwerp van deze bescheiden bijdrage: bestaat er een rangorde in de wegingscriteria toegepast in perszaken? Ik beperk me daarbij tot zaken waarbij het gaat om een beschuldiging die door het onderwerp wordt beschouwd als een aantasting van de eer en goede naam. Voor een bespreking van de voor- en nadelen van een bodem kort geding in perszaken verwijs ik naar de bijdrage van Otto Volgenant.²

TWEE HOOGWAARDIGE BELANGEN

De twee hoogwaardige belangen waar het in dit type zaken om gaat, zijn het recht op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en de vrijheid van meningsuiting. Die belangen vinden nadrukkelijk bescherming in respectievelijk art. 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de Mens (EVRM) en art. 10 daarvan. Volgens vaste jurisprudentie gaat het om grondrechten van gelijkwaardig niveau en kan niet op voorhand de voorkeur worden gegeven aan een van beide. Volgens het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) te Straatsburg is de vraag welk recht zwaarder weegt daarom niet afhankelijk van de grondslag van de zaak:

¹ Mr. Chr.A. Alberdingk Thijm is advocaat te Amsterdam bij bureau Brandeis. Met dank aan Caroline de Vries voor het nodige onderzoek voor dit artikel.

² Bijdrage 22 aan deze bundel.

'The outcome of the application should not, in theory, vary according to whether it has been lodged with the Court under Article 8 of the Convention, by the person who was the subject of the article, or under article 10 by the publisher.'

De Hoge Raad oordeelde overeenkomstig in het Hemelrijk-arrest.³ Er vindt geen toetsing plaats in twee fases, waarbij eerst wordt beoordeeld welk van de twee rechten in de voorliggende zaak de zaak het meeste kleurt om vervolgens te beoordelen of een uitzondering op dat recht geëigend is door het stappenplan van art. 8 of art. 10 EVRM te doorlopen. Volgens dat stappenplan kunnen de grondrechten worden beperkt in het geval i) de beperking voorzien is bij wet, ii) een legitiem belang dient dat iii) de beperking van het grondrecht noodzakelijk maakt in een democratische samenleving. De gedachte dat er een toetsing in twee fasen moet plaatsvinden is gezien de redactie van artikelen 8 en 10 EVRM niet zo vreemd. De beperking vormt immers de uitzondering op de regel. Het ligt dan voor de hand dat de hoofdregel eerder toepassing vindt. De voorwaarden voor toepasselijkheid van de drie stappen worden in de jurisprudentie van het Straatsburgse hof bovendien streng ingevuld. De te nemen drempels zijn hoog. Die lijn volgend is het relevant of het uitgangspunt van de beoordeling het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer danwel de vrijheid van meningsuiting is. Bovendien zijn er omstandigheden denkbaar waarbij het ene recht in beginsel minder gewicht toekomt dan het andere. Schendingen van de eer en goede naam wil het EHRM bijvoorbeeld slechts in bijzondere omstandigheden onder het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer scharen. In het Springer-arrest geeft het hof aan dat sprake moet zijn van een serieuze schending van de reputatie wil het slachtoffer zich kunnen beroepen op art. 8:

*'In order for Article 8 to come into play, however, an attack on a person's reputation must attain a certain level of seriousness and in a manner causing prejudice to personal enjoyment of the right to respect for private life.'*⁴

Een minder serieuze schending zou, zo lijkt de redenering, als beperking van de vrijheid van meningsuiting moeten worden beoordeeld. Men kan zich ook de vraag stellen of een onderneming in dezelfde mate bescherming toekomt als privépersonen bij aanvallen op diens reputatie. Zou een vermeende schending van de eer en goede naam van een onderneming daarom niet als een beperking van art. 10 EVRM moeten worden beoordeeld? Ook kan een persoon door eigen toedoen minder eer en goede naam genieten, bijvoorbeeld omdat hij strafrechtelijk veroordeeld is. Bij de huidige stand van de jurisprudentie is voor een dergelijke afweging echter geen ruimte in perszaken. Het betekent dat het antwoord op de vraag welk van de twee hoogwaardige belangen de voorrang verdient afhankelijk wordt gemaakt van een afweging aan de hand van factoren.

DE FACTOREN

De oorspronkelijke reeks factoren hebben wij als gezegd te danken aan het Gemeenteraadslid-arrest uit 1983. In die zaak casseerde de Hoge

Raad een arrest van het Hof Den Bosch waarin het had geoordeeld dat onrechtmatig was, kort gezegd, het in een publicatie in twijfel trekken van de financiële integriteit van een bestuurder van kinderbeschermingsinstellingen (die met overheidssubsidie werken). De Hoge Raad oordeelde dat het hof hiermee een te strikt onrechtmatigheids criterium had gehanteerd. Of sprake was van onrechtmatig handelen was afhankelijk, aldus de Hoge Raad, van weging van verschillende factoren, in de voorliggende zaak in het bijzonder:

- a. de aard van de gepubliceerde verdenkingen en de ernst van de te verwachten gevolgen voor degene op wie die verdenkingen betrekking hebben;
- b. de ernst – bezien vanuit het algemeen belang – van de misstand welke de publicatie aan de kaak beoogt te stellen;
- c. de mate waarin ten tijde van de publicatie de verdenkingen steun vonden in het toen beschikbare feitenmateriaal;
- d. de inkleding van de verdenkingen, gezien in verhouding tot de onder a. t/m c. bedoelde factoren;
- e. de mate van waarschijnlijkheid dat, ook zonder de verweten publicatie via de pers, in het algemeen belang het nagestreefde doel langs andere, voor de wederpartij minder schadelijke wegen met een redelijke kans op spoedig succes bereikt had kunnen worden;
- f. een mogelijke beperking van het door de perspublicatie te veroorzaken nadeel voor degene die erdoor wordt getroffen, in verband met de kans dat het betreffende stuk, ook zonder de verweten terbeschikkingstelling aan de pers, in de publiciteit zou zijn gekomen.

In die tijd toetste de Hoge Raad nog niet expliciet aan art. 8 of art. 10 EVRM. De oordeelsvorming kwam tot stand in het kader van het algemene leerstuk van de onrechtmatige daad. Vanaf het Van Gasteren-arrest uit 1995 neemt de Hoge Raad de rechten als beschermd door het EVRM wel als uitgangspunt.⁵ Voor de uitkomst van de zaak lijkt dat in de praktijk bij schendingen van de eer en goede naam echter weinig uit te maken. Uiteindelijk past de Nederlandse rechter een belangafweging toe. In de loop der jaren zijn aan de zes factoren uit het Gemeenteraadslid-arrest veel wegingscriteria toegevoegd. Naast de genoemde factoren worden ook van belang geacht (i) de persoon over wie de publicatie gaat, met name of deze een publieke of politieke positie bekleedt, (ii) of de publicatie bijdraagt aan een debat dat in de algemene belangstelling staat, (iii) of het gaat om feitelijke berichtgeving of waardeoordelen (waarbij geldt dat er meer ruimte is voor waardeoordelen), (iv) de toonzetting en woordkeus van de publicatie (waarbij geldt dat er ruimte moet zijn voor enige overdrijving en provocatie), (v) de wijze waarop de persoon waarover wordt bericht zich in het verleden heeft gedragen, met name of hij zelf de media heeft opgezocht, (vi) de omstandigheden waaronder de informatie is verkregen.⁶ Dat de afweging in grote mate afhankelijk is van de omstandigheden van het geval, is voor juristen een open deur: de (on)geoorloofdheid van een publicatie is per definitie afhankelijk van de specifieke omstandigheden en is in die zin onvoorspelbaar. Maar wanneer er geen enkel soortelijk gewicht te verlenen valt aan de verschillende wegingsfactoren, ligt het risico van rechtsonzekerheid of zelfs willekeur op de loer. De veelheid

³ HR 18 januari 2008, NJ 2008, 274 (Van Gasteren/ Hemelrijk).

⁴ EHRM 7 februari 2012, NJ, 2013-20/21, nr. 251, Mediaforum 2012/6, nr. 17 m.nt. W.F. Korhals Altes (Axel Springer). Eerder oordeelde het EHRM zelfs dat het recht op bescherming van de eer en goede naam in het geheel geen bescherming vond in art. 8 EVRM. Schendingen van de eer en goede naam zouden om die reden beoordeeld moeten worden als beperking van art. 10 EVRM. Zie EHRM 28 april 2008, NJ 2009/46, nr. 522 met een kritische noot van Dommering (Karakó).

⁵ G.A.I. Schuijt, 'Hoge Raad niet meer bang voor de uitsingsvrijheid?', AMI 1996-2, p. 23-30.

⁶ In de conclusie van A.G. Huydecoper bij het Hemelrijk-arrest geeft hij een uiteenzetting van de verschillende factoren. HR 18 januari 2008, NJ 2008, 274 (Van Gasteren/ Hemelrijk), r.o. 6. Zie voor een overzicht bijvoorbeeld ook EHRM 7 februari 2012 (Von Hannover II) en EHRM 7 februari 2012 (Axel Springer).

van factoren geeft de rechter de mogelijkheid zelf een keuze te maken uit de catalogus en deze naar welbevelen toe te passen. De rechter met weinig gevoel voor humor kan zwaar tillen aan de toonzetting van een publicatie. Een ander kan de nadruk leggen op de schade die wordt veroorzaakt door de publicatie. Het maakt de uitkomst van een perszaak ongewis. Valt er dan echt niets over een rangorde te zeggen?

HET MAATSCHAPPELIJKE BELANG

Het EHRM lijkt in 2004 wel degelijk een rangorde in de reeks factoren aan te brengen. In het arrest *Von Hannover I*, over de publicatie van foto's van prinses Caroline van Monaco, oordeelt het EHRM namelijk dat de beslissende factor in de afweging is welke bijdrage de publicatie levert aan het publieke debat. Omdat zo'n bijdrage in die zaak door de pers niet geleverd was, vormt de publicatie een inbreuk op het privéleven van prinses Caroline.

*'The Court considers that the decisive factor in balancing the protection of private life against freedom of expression should lie in the contribution that the published photos and articles make to a debate of general interest.'*⁷

De uitspraak vindt navolging in Nederland.⁸ Ook mr. Rullmann lijkt in een vonnis uit 2009 geïnspireerd door het Von Hannover-arrest. In een zaak over de publicatie van vakantiefoto's van (toen) kroonprins Willem-Alexander, prinses Máxima en prinses Amalia door de internationale persdienst The Associated Press overweegt zij onder meer:

'Alleen indien een privé-foto een nieuwsfeit behelst en/of bijdraagt aan een publiek debat over een onderwerp dat van maatschappelijk belang is, mag die privéfoto ook zonder toestemming van eisers worden gepubliceerd.'

De toets die daarmee wordt aangelegd is strenger dan die op grond van art. 21 Auteurswet (Aw) moet worden uitgevoerd, in welk artikel het portretrecht naar Nederlands recht bescherming vindt. Op grond van art. 21 Aw moet immers altijd beoordeeld worden of sprake is van een 'redelijk belang' aan de zijde van de geportretteerde(n) om zich tegen de publicatie van het portret te verzetten. Dat leidt altijd tot een belangenafweging.⁹ Het toekennen van een relatief grote mate van gewicht aan het criterium 'maatschappelijk belang' of 'publiek debat', is op zichzelf niet vreemd. De ratio van de vrijheid van meningsuiting, met name zoals verankerd in art. 10 EVRM, is voor een belangrijk deel gelegen in het publiek debat dat gevoerd moet worden in een democratische samenleving. Juist in een democratische samenleving moet men zich vrijelijk kunnen uiten over kwesties van maatschappelijk belang, ook op een wijze die ergert, choqueert of verontrust, omdat in het debat de meningsvorming tot stand komt, zo is de gedachte. Op basis daarvan kan de burger weer een welgeïnformeerde keuze maken bij de verkiezingen. De klassieke formulering van het EHRM in het arrest *Handyside* luidt als volgt:

'Freedom of expression constitutes one of the essential foundations of such a society, one of the basic conditions for its progress and for the develop-

*ment of every man. Subject to § 2 of Article 10, it is applicable not only to "information" or "ideas" that are favourably received or regarded as inoffensive or as a matter of indifference, but also to those that offend, shock or disturb the State or any sector of the population. Such are the demands of that pluralism, tolerance and broadmindedness without which there is no democratic society.'*¹⁰

Om die reden moeten politici zich ook meer laten welgevalen. Ook de bijzondere bescherming die de pers geniet op basis van de jurisprudentie van het EHRM wordt vooral gebaseerd op de 'waakhondfunctie' die journalisten moeten hebben in een democratische samenleving.¹¹ Het EHRM is echter 'om' gegaan in het tweede arrest *Von Hannover* van februari 2012. In die zaak, wederom over de publicatie van foto's in de Duitse (schandaal)pers, vangt prinses Caroline bot bij het hof. In *Von Hannover II*¹² wordt de bijdrage aan een publiek debat door het EHRM nog steeds opgevoerd als 'essential' criterium, maar dit is niet langer 'decisive'. Bovendien is een 'debate of general interest' niet langer beperkt tot onderwerpen van groot maatschappelijk belang. De constatering bij de publicatie van de foto's dat prinses Caroline tijdens het ziekbed van haar vader met vakantie ging, was voldoende bijdrage aan het publieke debat, al wordt die drempel net gehaald ('at least to some degree,' merkt het EHRM fijntjes op). Daarmee lijkt het zware gewicht dat het EHRM in 2004 aan het maatschappelijk belang hechtte grotendeels tenietgedaan.

HET BELANG VAN DE FEITEN

Bij aantastingen van de eer en goede naam wordt vanzelfsprekend belang gehecht aan de juistheid van de gepresenteerde feiten. In het geval iemand ergens van wordt beschuldigd en het blijkt niet juist te zijn, dan weegt dat in sterke mate mee in het nadeel van het persorgaan en diens vrijheid van meningsuiting. Is het ook een factor die in rang boven de andere factoren zou kunnen worden geplaatst? Ik zal dat beoordelen aan de hand van een aantal uitspraken van mr. Rullmann. Vooropgesteld moet worden dat mr. Rullmann in haar uitspraken altijd ruim aandacht aan de feiten besteedt. De mate waarin een beschuldiging steun vindt in het beschikbare feitenmateriaal is een factor die met enige regelmaat nadrukkelijk door haar uit de catalogus wegingsfactoren wordt gelicht en zo een bijzondere plaats krijgt. De toetsing wordt dan voorafgegaan met volgende formulering:

*'Welke van deze [hoogwaardige] belangen de doorslag behoort te geven, hangt af van de omstandigheden van het geval. De mate waarin de beschuldiging steun vindt in het beschikbare feitenmateriaal, is zo'n omstandigheid / is één van die omstandigheden.'*¹³

Vervolgens loopt de voorzieningenrechter minutieus door de relevante feiten heen. Dat leidt er bijvoorbeeld toe dat de Amsterdamse topcrimineel Dino Soerel 'de baas van Holleeder' genoemd mag worden door De Telegraaf. De kwalificatie vindt naar het oordeel van de voorzieningenrechter voldoende steun in het beschikbare feitenmateriaal.¹⁴ Anders oordeelt mr. Rullmann in een zaak aangespannen door een orthodon-

⁷ EHRM 24 juni 2004, NJ 2005/22 (*Von Hannover I*), r.o. 76.

⁸ Zie bijvoorbeeld Rb. Amsterdam 29 juni 2006, ECLI:NL:RBAMS:2006:AV7581 (*Porto Ercole*).

⁹ Waarbij overigens wel degelijk sprake is van een rangorde in de wegingsfactoren. In het geval sprake is van gebruik van een portret in een reclame-uiting zal de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en dus het verzetrecht op grond van art. 21 Aw immers in beginsel prevaleren sinds het Discodanser-arrest van de Hoge Raad. HR 2 mei 1997, NJ 1997, 661, m.nt. Verkade; AMI 1997, p. 143, m.nt. Schuijt (*Discodanser*).

¹⁰ EHRM 7 december 1976, NJ 1978, 236 (*Handyside*).

¹¹ EHRM 26 april 1979, NJ 1980, 146 (*Sunday Times*).

¹² EHRM 7 februari 2012, NJ, 2013-20/21, nr. 250 (*Von Hannover II*).

¹³ Zie onder meer Rb. Amsterdam (vzr.) 5 juli 2007, ECLI:NL:RBAMS:2007:BA8894, Rb. Amsterdam (vzr.) 7 augustus 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:BD9608, Rb. Amsterdam (vzr.) 24 september 2009, ECLI:NL:RBAMS:2009:BJ9797, Rb. Amsterdam (vzr.) 14 oktober 2009, ECLI:NL:RBAMS:2009:BK0189, Rb. Amsterdam (vzr.) 8 april 2010, ECLI:NL:RBAMS:2010:BM0483, Rb. Amsterdam (vzr.) 20 mei 2011, ECLI:NL:RBAMS:2011:BQ5223.

¹⁴ Rb. Amsterdam (vzr.) 7 juli 2007, ECLI:NL:RBAMS:2007:BA8894.

tist tegen de Volkskrant. De krant heeft de orthodontist ervan beschuldigd dat zij niet zou beschikken over de vereiste diploma's en regelmatig gebitten zou hebben 'verknald'. De krant heeft echter onvoldoende onderzocht of de geuite verdachtmakingen steun vinden in de feiten en moet rectificeren.¹⁵ Dat moet ook het weekblad Privé doen wanneer de beschuldiging van seksuele intimidatie van de 'tv-klusjesman' van Eigen Huis en Tuin niet juist blijkt te zijn.¹⁶ De beschuldiging van een politiecommissaris van het aannemen van smeergeld en steekpenningen door het weekblad Revu gaat de voorzieningenrechter eveneens te ver. Het had zich moet beperken tot de (feitelijk juiste) mededeling dat er onderzoek tegen de betreffende persoon is ingesteld. Het persmedium gaat echter verder 'dan het enkel beschrijven van ware feiten'.¹⁷ Bepaalde termen die in het dagelijks taalgebruik worden gebruikt om bepaald gedrag te typeren, hoeven niet altijd in overeenstemming te worden gebruikt met hun feitelijke betekenis. Zo mag een vastgoedhandelaar van mr. Rullmann gerekend worden tot de 'Israëlische maffia', omdat hij tot een groep behoort die in het verleden is verdacht van het plegen van strafbare feiten. Aan de term 'maffia' hoeft niet enkel de letterlijke betekenis te worden toegekend.¹⁸ Om iemand een 'oplichter' te noemen, hoeft de persoon niet strafrechtelijk te zijn veroordeeld voor oplichting. Het programma TROS Opgelicht mag een malafide boekhouder zo noemen. Het gebruik van termen als 'opgelicht' en 'bedonderd' is toegestaan, nu deze beschuldigingen voldoende steun vinden in de feiten, ja zelfs 'op adequate wijze' weergeven hoe anderen aankijken tegen eiser.¹⁹ Ook hecht mr. Rullmann er terecht aan dat waardeoordeelen worden onderscheiden van feiten. De auteur Marja Bontekoe mag schrijven dat Pieter Lakeman aan grootheidswaanzin lijdt, dat hij alle grip op de werkelijkheid heeft verloren en dat hij licht autistische trekjes vertoont. Deze uitingen zijn geoorloofd, want kwalificeren volgens de voorzieningenrechter als waardeoordeelen. De bewering dat Lakeman een bedrieger is, kan echter niet door de beugel, nu deze stelling ongefundeerd is.²⁰ Als de lijn in de vonnissen van mr. Rullmann typerend is voor alle uitspraken van de Nederlandse rechter op het gebied van het persrecht – en ik durf die stelling aan – dan kunnen we de feiten of, zo u wilt, de waarheid op de eerste plek zetten in de rangorde van de wegingscriteria.²¹ De overige wegingsfactoren blijven nog steeds relevant, maar de feiten lijken in belangrijke mate doorslaggevend te zijn. Een persmedium mag volgens mr. Rullmann best (ernstige) beschuldigingen uiten, en mag dit bovendien op prikkelende (en provocerende) wijze doen, zolang zij die beschuldiging maar voldoende kan staven met bronnen en andere bewijsmiddelen.²² Ik heb wel een idee welke criteria plaatsnemen 2 t/m 12 bezetten, maar dat is wellicht stof voor een vervolgartikel, of een pleidooi.

TOT SLOT: HET BODEM KORT GEDING

Het is niet verbazingwekkend dat een feitenrechter pur sang als mr. Rullmann pleit voor het bodem kort geding. Een fase waarin op korte termijn goed onderzoek naar de feiten wordt gedaan zou het beslechten van geschillen zeker bespoedigen. Het idee dat een kort geding zich niet zou lenen voor een onderzoek naar de feiten heb ik nooit begrepen. Wat doet een voorzieningenrechter anders dan de feiten beoordelen?

Het zinnetje dat 'een kort geding zich niet leent voor (nader) onderzoek naar de feiten' dat in sommige uitspraken wel wordt opgevoerd, komt op mij altijd wat gemakzuchtig over. In de vonnissen van mr. Rullmann kwam ik het zinnetje overigens niet tegen.

¹⁵ Rb. Amsterdam (vzr.) 28 juni 2007, ECLI:NL:RBAMS:2007:BA8757.

¹⁶ Rb. Amsterdam (vzr.) 10 augustus 2004, ECLI:NL:RBAMS:2004:AQ6574, r.o. 7, 9.

¹⁷ Rb. Amsterdam (vzr.) 2 december 2012, ECLI:NL:RBAMS:2008:BG5811.

¹⁸ Rb. Amsterdam (vzr.) 7 augustus 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:BD9608, r.o. 4.4. Eerder interpreteerde het Hof Amsterdam de term 'maffia' wel redelijk letterlijk, naar mijn mening te letterlijk, door te oordelen dat de kwalificatie van (voormalig) advocaat Bram Moszkowicz als 'maffiamaatje' onvoldoende steun vond in de feiten. Hof Amsterdam 24 mei 2007, ECLI:NL:GHAMS:2007:BA5599, (Moszkowicz / Kelder).

¹⁹ Rb. Amsterdam (vzr.) 24 september 2009, ECLI:NL:RBAMS:2009:BJ9797.

²⁰ Rb. Amsterdam (vzr.) 8 april 2010, ECLI:NL:RBAMS:2010:BM0483.

²¹ De ratio van de vrijheid van meningsuiting kan in belangrijke mate gevonden worden in de waarheidsvinding. Het debat waarin tegenovergestelde meningen aan bod komen, leidt uiteindelijk tot de waarheid. Zo bezien is de nadruk op de waarheid van een beschuldiging wanneer art. 10 EVRM als vertrekpunt wordt genomen een voor de hand liggende keuze.

²² Overigens mag men na het bovenstaande niet in de verleiding komen te denken dat zodra een bewering feitelijk juist is de publicatie daarvan geoorloofd is. Een zoon die na het overlijden van zijn vader een geschil kreeg met diens tweede vrouw mag haar niet in een brief aan vijftig omwonenden als de 'zwarte weduwe' in een kwaad daglicht plaatsen. Of de beweringen over haar juist zijn, doet niet terzake. 'Ook het openbaar maken van feitelijk juiste gegevens kan immers een schending inhouden van het recht op een persoonlijke levenssfeer,' aldus de voorzieningenrechter. Rb. Amsterdam (vzr.) 7 augustus 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:BD9783. Ook de omgekeerde situatie kan zich voordoen: de uiting blijkt onjuist te zijn, maar ten tijde van de publicatie was er voldoende steun in de feiten voor de beschuldiging. Zie bijvoorbeeld Rb. Amsterdam (vzr.) 14 oktober 2009, ECLI:NL:RBAMS:2009: BK0189.